

Handläggare
Hagström Ingela

Datum
2013-09-20

Diarienummer
KSN-2013-0509

Kommunstyrelsen

Motion av Malena Ranch (MP) om möjliggörande av sprututbyte i Uppsala län

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att bifalla motionen

Ärendet

Malena Ranch (M) yrkar i motion, väckt 21 mars 2013 att kommunfullmäktige ska ställa sig positiv till att biträda en ansökan om sprututbyte till Socialstyrelsen från landstinget i Uppsala län. Motionen återges i **bilaga 1**.

Remissbehandling

Motionen har remitterats till nämnden för hälsa och omsorg (NHO).

NHO, **bilaga 2**, hänvisar till ett tidigare remissvar som nämnden avgav till Socialdepartementet 2011-09-28 rörande missbruksutredningen. I det hänvisade remissvaret framgår att "Uppsala kommun välkomnar förslaget att ta bort kravet att varje enskild kommun måste samtycka till landstingens sprututbytesverksamhet inom kommunen". I linje med tidigare svar till Socialdepartementet ställer sig NHO positiv till föreliggande motion.

Reservation avgivits av (M) och (KD) respektive (V).

Föredragning

Sprututbytesverksamhet startade i Malmö 1986 och året efter i Lund. Fram till 2006 tilläts inga ytterligare verksamheter starta i Sverige. Sedan 1 juli 2006 ger lagen om utbyte av sprutor och kanyler alla landsting möjlighet att bedriva sprututbytesverksamhet om tillstånd beviljas av Socialstyrelsen.

Sprututbytesprogram har enligt Socialstyrelsen två huvudmål:

- förebygga spridningen av blodburna infektioner bland personer med ett etablerat injektionsmissbruk
- skapa en kontaktyta för personer med injektionsmissbruk mot hälso- sjukvården, samt rehabilitering mot ett narkotikafritt liv.

Sprututbytesprogrammet har varit kontroversiellt och omdebatterat. Socialstyrelsen genomförde en uppföljning av sprututbytesverksamheterna i Malmö och Lund, publicerad januari 2013¹. Utifrån denna uppföljning konstateras att verksamheterna bidragit till att förhindra spridning av blodsmitta i regionen. Socialstyrelsen konstaterade även att kontakten mellan vården och personer med injektionsmissbruk skapade goda möjligheter för personalen att påverka deltagarna att försöka minska smittrisker och även att försöka motivera dem, samt att slussa ut deltagarna till ett liv i drogfrihet.

Ett landsting som vill starta sprututbytesverksamhet ska ansöka om tillstånd hos Socialstyrelsen. Den eller de kommuner där verksamheten ska bedrivas måste biträda landstingets ansökan. Samråd ska också ha hållits med övriga kommuner inom landstinget innan ansökan skickas in, så att de har getts möjlighet att yttra sig över landstingets avsikt att ansöka om tillstånd.

Ansökan ska bl.a. innehålla en organisationsplan, beräknat antal deltagare i sprututbytet och en redovisning av vilka samlade resurser för vård av personer som missbrukar narkotika som finns i landstinget och i den eller de kommuner som biträtt ansökan. Dessutom ska det beskrivas hur samarbetet mellan olika vårdformer inom hälso- och sjukvården samt med socialtjänsten kommer att gå till.²

I missbruksutredningens slutbetänkande³ föreslogs att detta komplicerade förhållandet undanröjs genom att föreslå att det tidigare kommunala vetot gentemot landstinget avskaffas. Sprututbytesverksamhet vid injektionsmissbruk menar man ska vara tillgänglig i hela landet där det föreligger ett behov av sådan verksamhet i syfte att minska riskbeteende och smittspridning samt motivera personer med injektionsmissbruk till behandling.

Uppsala kommun, genom nämndens för hälsa och omsorg, ställde sig positiv och välkomnade förslaget att ta bort kravet att varje enskild kommun måste samtycka till landstingens sprututbytesverksamhet inom kommunen till i sitt remissvar till Socialdepartementet. Dock är missbruksutredningens förslag till lagändring inte genomfört i dagsläget.

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-1-16>

² <http://www.socialstyrelsen.se/smittskydd/omsmittskydd/Sidor/sprututbyte.aspx>

³ ”Bättre insatser vid missbruk och beroende” (SOU 2011:35)

Ekonomiska konsekvenser

Om landsinget ansöker och beviljas sprututbytesverksamhet påverkar det socialtjänsten i kommunen. Att närmare beräkna ekonomiska konsekvenser är i detta läge inte möjligt.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ulla Holmgren
Enhetschef

Motion till Uppsala kommunfullmäktige

Möjliggör sprututbyte i Uppsala län

Ink.	2013 -03- 21
Diar.nr.	KSN-2013-0509
	SI Aktbil. 1

Sedan 2006 har svenska landsting möjlighet att införa sprututbytesprogram som en smittskyddsåtgärd. Fram till nyligen fanns det bara sådana i Lund och Malmö, som å sin sida har haft sprututbytesverksamhet sedan slutet av 1980-talet. Nyligen fattade Stockholm och Kalmar beslut om att införa sprututbytesprogram.

Sprututbyte är inte en narkotikapolitisk åtgärd, utan en smittskydds- och hälsoåtgärd för en grupp som har hög risk att smittas av svåra kroniska sjukdomar som hiv och hepatit. Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet och Folkhälsoinstitutet menar att både svenska och internationella erfarenheter pekar på att välskötta sprututbytesprogram har dokumenterat positiva effekter. Samtidigt slår studier fast att sprututbytesprogram inte bidrar till en mer liberal narkotikapolitik. Det gör att aktörer som WHO och FN:s hiv-program UNAIDS rekommenderar dem som en effektiv metod för att minska smittspridning.

En jämförelse mellan landsting visar att i Region Skåne har endast enstaka fall av hiv upptäckts under perioden 2000-2008. Där finns inte heller någon inhemsk spridning av hiv. I Stockholms läns landsting sprids hiv bland injektionsmissbrukare sedan mitten av 1980-talet. Under 2000-talet har det i genomsnitt rapporterats ett 20-tal nya hiv-fall om året.

Socialstyrelsens föreskrifter ställer krav på att sprututbyte endast får förekomma som en del av en bredare verksamhet som riktar sig till missbrukare. I samband med sprututbytesverksamheten ska det exempelvis finnas hälsorådgivning av läkare, motiverande samtal, test och vaccinationer. Verksamheten ska ha en dörr öppen mot vård och behandling och motivera patienterna till drogfrihet.

I landstingets egen översyn av missbruks- och beroendevården (2012) slår man fast: ”Ett införande av sprututbytesverksamhet i landstinget skulle ligga i linje med den utveckling och strävan som i denna översyn beskrivs genomsyra länets missbruks- och beroendevård. (...) Att till dessa personer erbjuda en sprututbytesverksamhet som innefattar erbjudandet om hjälp och behandling, kan förhindra att situationen förvärras av ytterligare sjukdomar”.

Idag har landsting möjlighet att ansöka till Socialstyrelsen om att starta sprututbytesverksamhet. Även den/de kommuner där verksamheten ska bedrivas måste biträda ansökan och samråd ska ha hållits med samtliga kommuner i landstinget. Idag har kommuner vetorätt mot att landsting inför sprututbyte (något som föreslås ändras i Missbruksutredningen SOU 2011:35 och som Uppsala kommun ställde sig positiva till i sitt remissvar).

Sverige har skrivit under internationella mål om att minska spridningen av hiv. För samhället innebär varje missbrukare som förhindras att smittas stora hälso- och samhällsekonomiska vinster. För individen handlar det om att även den som missbrukar ska ha rätt till en jämlik hälsovård.

Med hänvisning till detta yrkar jag:

att kommunfullmäktige ska ställa sig positiva till att biträda en ansökan om sprututbyte till Socialstyrelsen från landstinget i Uppsala län.

Uppsala den 20 mars 2013

Malena Ranch (MP)

Handläggare
Kjell Holm

Datum
2013-06-13

Diarienummer
NHO-2013-0076.33

Kommunstyrelsen

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink. 2013-06-28	
Diarienummer	KSN-2013-0509
	51 Akbil. 4

Yttrande med anledning av motion i kommunfullmäktige av Malena Ranch (MP) om möjliggörande av sprututbyte i Uppsala län.

Nämnden för hälsa och omsorg har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade motion.

Sprututbytesverksamhet startade i Malmö 1986 och året efter i Lund. Fram till 2006 tilläts inga ytterligare verksamheter starta i Sverige. Sedan 1 juli 2006 ger lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler alla landsting möjlighet att bedriva sprututbytesverksamhet om tillstånd beviljas av socialstyrelsen. 2010 startade sprututbytesverksamhet i Helsingborg och 2012 i Kalmar. Under april månad i år startade sprututbytesverksamhet vid S:t Görans sjukhus i Stockholm.

Förutsättningen för att socialstyrelsen ska bifalla ett landstings ansökan om sprututbyte är att ansökan ska innehålla ett beslut av vilket det framgår att kommunen eller kommunerna där verksamheten skall bedrivas har biträtt ansökan. Vidare ska ansökan innehålla uppgiften om att samråd har ägt rum med samtliga kommuner inom det landsting där verksamheten skall bedrivas.

I missbruksutredningens slutbetänkande "Bättre insatser vid missbruk och beroende" (SOU 2011:35) föreslås att detta komplicerade förhållande undanröjs. Utredningens förslag är att sprututbytesverksamhet vid injektionsmissbruk ska vara tillgängligt i hela landet där det föreligger ett behov av sådan verksamhet i syfte att minska riskbeteende och smittspridning, samt motivera personer med injektionsmissbruk till behandling. Landstingen ska självständigt kunna ansöka om tillstånd för att bedriva sprututbytesverksamhet.

Med andra ord föreslår missbruksutredningen att det kommunala vetot gentemot landstinget avskaffas.

I det yttrande till Socialdepartementet som Nämnden för vuxna med funktionshinder avgav 2011-09-28 rörande missbruksutredningen framgår att "Uppsala kommun välkomnar förslaget att ta bort kravet att varje enskild kommun måste samtycka till landstingens sprututbytesverksamhet inom kommunen. Förslaget innebär att landstingens ansvar för smittskyddsarbete förtydligas och underlättar för införandet av sprututbytesverksamhet." Dock är missbruksutredningens förslag till lagändring inte genomfört i dagsläget.

Sprutbyte har i forskning visat sig ha en rad positiva effekter samt leder till minskat riskbeteende bland narkomaner. Farhågan att sprutbytet leder till ökat missbruk har dessutom inte kunnat beläggas. Med sprutbytesprogram skapas vidare en viktig kontaktyta mellan missbrukare och samhällets vårdfunktioner.

I linje med tidigare avgivet remissvar till Socialdepartementet ställer sig nämnden därför positiv till förslaget yrkande, att kommunfullmäktige ska ställa sig positiv till att biträda en kommande ansökan från landstinget i Uppsala län till Socialstyrelsen om sprututbytesverksamhet.

Nämnden för hälsa och omsorg

Stig Rådahl
Ordförande

Annie Arkeback-Morén
sekreterare

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum: 2013-06-13

§ 123

**Motion av Malena Ranch (MP) om möjliggörande av sprututbyte i Uppsala län
NHO-2013-0076.33**
Beslut

Nämnden för hälsa och omsorg beslutar

att avge reviderat yttrande i enlighet med yrkande B till kommunstyrelsen.

ReservationerStig Rådahl (M), Gunvor Nicander-Ekström (M), Josefine Andersson (M) och Viktoria Rönnquist (KD) reserverar sig till förmån för eget yrkande (A) i enlighet med **bilaga 4**.Liza Boëthius (V) reserverar sig till förmån för eget yrkande (C) i enlighet med **bilaga 6**.**Ärendet**

Förslag till skrivelse föreligger 2013-05-22 från kontoret för hälsa, vård och omsorg.

Kommunstyrelsen hemställer om nämndens yttrande i rubricerat ärende. Av yttrandet framgår att NHO 2011 i yttrande till Socialdepartementet uttalat att Uppsala kommun "välkomnar förslaget att ta bort kravet att varje enskild kommun måste samtycka till landstingens sprututbytesverksamhet inom kommunen". Dock har kommunfullmäktige i januari 2007 bifallit en motion som att ej införa sprututbytesprogram i Uppsala kommun. Med stöd av kommunfullmäktiges beslut föreslås motionen avstyrkas av nämnden.

Yrkande

- A Stig Rådahl (M), Gunvor Nicander-Ekström (M), Josefine Andersson (M) och Viktoria Rönnquist (KD) yrkar bifall till liggande förslag med ändringar i enlighet med **bilaga 4**.
- B Benny Lindholm (FP) yrkar med stöd av Barbro Möller (C), Malena Ranch (MP), Eva Christiernin (S), Ove Hjorth (S) och Jonny Husén bifall till liggande förslag med ändringar i enlighet med **bilaga 5**.
- C Liza Boëthius (V) yrkar om ett nytt yttrande i enlighet med **bilaga 6**.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum: 2013-06-13

Beslutsgång

Ordföranden ställer yrkandena under proposition och finner bifall för yrkande A.
Yrkande A är nu huvudförslag

Därefter ställer ordföranden yrkandena B och C under proposition och finner bifall för yrkande B.
Yrkande B är nu motförslag

Slutligen ställer ordföranden yrkandena A och B under proposition och finner bifall för yrkande B.

Votering begärs och verkställs.

Den som röstar på yrkande A röstar ja, och den som röstar på yrkande B röstar nej.

Med 4 ja-röster mot 6 nej-röster beslutar nämnden att bifalla yrkande B.

Ja-röster avges av Gunvor Nicander-Ekström (M), Josefine Andersson (M), Viktoria Rönnquist (KD) och Stig Rådahl (M).

Nej-röster avges av Benny Lindholm (FP), Barbro Möller (C), Eva Christiernin (S), Ove Hjorth (S), Jonny Husén (S) och Malena Ranch (MP).

Liza Boëthius (V) avstår att rösta till förmån för eget yrkande.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

(Bilagga 4, §123, nämnden för hälsa och omsorg 2013-06-13)

Yrkande från Stig Rådahl (M), Gunvor Nicander-Ekström (M), Josefina Andersson (M)
Viktorija Rönngvist (KD)

Näst sista stycket utökas med följande:

”Regeringen valde, efter att ha tagit del av inkomna remissyttranden, att inte gå vidare med utredningens förslag vad gäller att överföra ansvaret för missbruksvården till landstingen, ej heller att slopa den kommunala vetorätten mot sprutbyte.”

Sista stycket byts ut mot följande:

”Nämnden anser att Uppsala kommun ej ska medverka till införande av sprutbyte i Uppsala. Jämförelser av statistik kring narkotikamissbruk, dödsorsaker och smittspridning i de orter som har respektive inte har sprutbyte talar för att Uppsala även fortsättningsvis bör avstå från att införa sprutbytesverksamhet. Sprutbytesverksamhet har inte visat sig minska dödlighet eller smittspridning och har negativa effekter för ett restriktivt narkotikaarbete. Nämnden anser att ett medmänskligt missbruks- och smittskyddsarbete bör bygga på förebyggande insatser mot narkotikamissbruk i allmänhet och intravenöst sådant i synnerhet. Alla missbrukare bör erbjudas testning för hiv/hepatit och vaccination för hepatit A/B där kontakter uppstår. Därigenom nås även ej injicerande missbrukare med förebyggande insatser och/eller vård och behandling.

Förutsättningarna för missbrukspolitiken är olika i olika delar av landet. Det är värt att notera att den statlige missbruksutredaren inte föreslår att sprutbyte ska införas överallt, utan att det ska införas *där behovet finns*. Nämnden ser i dagsläget inte tecken på att ett sådant behov skulle föreligga. Nämnden föreslår att motionen avslås.”

SR M

CPM

(Bilaga 5, §123, nämnden för hälsa och omsorg 2013-06-13)

Yttrande med anledning av motion i kommunfullmäktige om möjliggörande av sprututbyte i Uppsala län

Nämnden för hälsa och omsorg har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad motion.

Sprututbytesverksamhet startade i Malmö 1986 och året efter i Lund. Fram till 2006 tilläts inga ytterligare verksamheter starta i Sverige. Sedan 1 juli 2006 ger lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler alla landsting möjlighet att bedriva sprututbytesverksamhet om tillstånd beviljas av socialstyrelsen. 2010 startade sprututbytesverksamhet i Helsingborg och 2012 i Kalmar. Under april månad i år startade sprututbytesverksamhet vid S:t Görans sjukhus i Stockholm.

Förutsättningen för att socialstyrelsen ska bifalla ett landstings ansökan om sprututbyte är att ansökan ska innehålla ett beslut av vilket det framgår att kommunen eller kommunerna där verksamheten skall bedrivas har biträtt ansökan. Vidare ska ansökan innehålla uppgiften om att samråd har ägt rum med samtliga kommuner inom det landsting där verksamheten skall bedrivas.

I missbruksutredningens slutbetänkande "Bättre insatser vid missbruk och beroende" (SOU 2011:35) föreslås att detta komplicerade förhållande undanröjs. Utredningens förslag är att sprututbytesverksamhet vid injektionsmissbruk ska vara tillgängligt i hela landet där det föreligger ett behov av sådan verksamhet i syfte att minska riskbeteende och smittspridning, samt motivera personer med injektionsmissbruk till behandling. Landstingen ska självständigt kunna ansöka om tillstånd för att bedriva sprututbytesverksamhet.

Med andra ord föreslår missbruksutredningen att det kommunala vetot gentemot landstinget avskaffas.

I det yttrande till Socialdepartementet som Nämnden för vuxna med funktionshinder avgav 2011-09-28 rörande missbruksutredningen framgår att "Uppsala kommun välkomnar förslaget att ta bort kravet att varje enskild kommun måste samtycka till landstingens sprututbytesverksamhet inom kommunen. Förslaget innebär att landstingens ansvar för smittskyddsarbete förtydligas och underlättar för införandet av sprututbytesverksamhet." Dock är missbruksutredningens förslag till lagändring inte genomfört i dagsläget.

Sprutbyte har i forskning visat sig ha en rad positiva effekter samt leder till minskat riskbeteende bland narkomaner. Farhågan att sprutbytet leder till ökat missbruk har dessutom inte kunnat beläggas. Med sprutbytesprogram skapas vidare en viktig kontaktyta mellan missbrukare och samhällets vårdfunktioner.

I linje med tidigare avgivet remissvar till Socialdepartementet ställer sig nämnden därför positiv till föreslaget yrkande, att kommunfullmäktige ska ställa sig positiv till att biträda en kommande ansökan från landstinget i Uppsala län till Socialstyrelsen om sprututbytesverksamhet.

Nämnden för hälsa och omsorg

Folkpartiet Liberalerna

NHO 13 06 13 – 3.10 Yttrande med anledning av motion i KF av Malena Ranch (MP) om möjliggörande av sprututbyte i Uppsala

Undertecknad reserverar sig till förmån för eget yttrande enligt nedan:

Motionen föreslår ”att kommunfullmäktige ska ställa sig positiv till att biträda en ansökan om sprututbyte till Socialstyrelsen från Landstinget i Uppsala län.”

Innan ställning tas bör det utredas om det finns ett behov av en sprututbytesverksamhet i Uppsala.

I den missbruksutredning som lades fram 2011, med Gerhard Larsson som särskild utredare, föreslås bland annat att ”Sprututbytesverksamhet vid injektionsmissbruk ska vara tillgängligt i hela landet **där det föreligger ett behov av sådan verksamhet**” (sid 239, min kursivering). Förslaget gick inte igenom.

Bakgrunden till att en utredning behöver göras innan ställning kan tas är bland annat följande:

Uppsala hade åren 2003 – 2006 ett fyraårigt framgångsrikt HIV- och hepatitförebyggande program utan sprututbyte bland narkomaner i Uppsala län. Skulle ett sådant program kunna vara ett alternativ till sprututbytesverksamhet för att förhindra smittspridning.

Idag finns i Östergötland ett framgångsrikt smittskyddsprogram utan sprututbyte under ledning av dr Kerstin Käll. Kunskap om detta bör inhämtas och se om det kan vara ett alternativ för Uppsala.

Statistik över totalt anmälda fall per år i Uppsala län:

	2009	2010	2011	2012
Hepatit A	11 (0)	4 (saknas)		
Hepatit B	38 (2)	33 (1)		
Hepatit C	58 (22)	61 (20)	55 (30)	43(17)
Hiv	9 (0)	11 (0)	8 (1)	10 (1)

Siffrorna inom parentes avser intravenösa missbrukare.

OBS att detta gäller år efter det att programmet som genomfördes 2003 – 2006) Jag har en utvärdering jag

Samtal har förts med:

1. Chefer inom NHOs myndighetsdel.

De menar, i likhet med detta förslag, att frågan bör utredas om behovet verkligen finns här. Deras uppfattning är att injektionsmissbruket inte är av den omfattningen att det behövs införas i Uppsala.

2. Smittskyddsenheten

Här menar man att det inte är behövligt med ett sprututbytesprogram i Uppsala.

När det gäller Hiv är det 2 personer med intravenöst missbruk som upptäckts de 4 senaste åren (2013 är det än så länge 1 person).

Hepatit C är mycket mer smittsamt än HIV. Men det dröjer innan man blir medveten om att man är smittad och/eller är intresserad av att ta reda på om man är det. Om man vänder sig till ett sprututbytesprogram så vänder man sig inte till det förrän sent i sin missbrukskarriär.